

– Um laksa-og uppsjóvarvinnan
gjørði meira burtur úr sínari rávøru,
hevði nógv meira ligið eftir í føroyska
samfelagnum, sigur vinnulivsmaður

RÁVØRUÚTFLYTARAR TJENA NÓGV – MEN SKAPA LÍTIÐ

– TAÐ HEVÐI VERIÐ NÓGV BETRI, UM EINKI TILFEINGISGJALD VAR FYRI HVØRT TONSIÐ, EI HELDUR FYRI ALILOYVINI, MEN HELDUR, AT TEY FELØG, SUM FLYTA FISK OG LAKS HEILAN OG ÓVIRKAÐAN AV LANDINUM, SLUPPU AT GOLDIÐ EITT ÁVÍST KRÓNUTAL. TÁ HØVDU FELØGINI SÆÐ FYRIMUNIR Í HELDUR AT BRÚKT PENGARNAR, SUM ANNARS VÓRÐU GOLDNIR LANDSKASSANUM, TIL AT SKAPA VINNU Á LANDI VIÐ

Vilmund Jacobsen

Felags fyr tey feløg, sum seinnu árinu hava tjent nógvan pening í føroyskari fiski- og alivinnu er, at tey – um vit so kunnu siga – í stóran mun eru rávøruútflytarar.

Hesi feløg hava eitt lutfalsliga stórt tilfeingi og stórar kvotur at arbeiða við, men talið av fólki, sum eru knýtt at hesum feløgum, er lutfalsliga lítið.

Seinnu árinu eru tvey nýggj uppsjóvarvirkir bygd, men bæði virkini arbeiða serliga við heilfrystum fiski. Nógv arbeiði er á virkj-unum, tá vertiðirnar eru, men tað eru so sanniliga eisini stórar nøgdur av ráfiski, sum her fara óvirkaðar av landinum til aðrar at meirvirka.

Á matvørumarknaðunum kring heimin keypir eingin húsmóður heilan makrel, ei heldur heila sild í stórum nøgdum. Tær keypa vørurnar virkaðar sum eru klárar til brúks. Tað merkir, at tað eru liðini millum rávøruútflytaran Føroyar og húsmóðrina, sum skapa arbeiði til nógvar hendur í hesi meir-virking og virðisøking.

TAÐ HEILA »LOYSIR« SEG

Tað er ikki so sjáldan, at vit hava hoyrt um-boð fyr eitt nú Bakkafrost siga, at hjá teimum

hevði tað loyst seg betri í størri mun at útflutt heilan laks, tí prísurin á helium laks hevur verið so góður í mun til framleiðslukostnaðin og prísir fyr laksaportionir. Hinvegin hava tað eisini verið tíðir, har tað loysti seg fyr felagið at hava langtíðar avtalur um portionir, tá prísurin á helium laksi kanska ikki var so góður.

Tey uppsjóvarvirki, vit hava í Kollafirði, Tvøroyri og Fuglafirði, geva sum nevnt arbeiði til nógv fólki, tá vertiðirnar eru, men tað eru eisini tíðir á árinum, tá minni virksema er á hesum virkjum. Sama er í laksavinnuni, har slaktingin ikki skapar tey nógvu arbeiðs-plássini, men meira inni á portionsvirkjunum, tó at hesi arbeiðspláss eru lutfalsliga fá í mun til, hvat nógv færri tons av botnfiski kunnu skapa inni á einum saltfiskavirki ella flaka-virki.

Tað kostar pening at framleiða og økja um virðið av ymiskum fiskasløgum, men tað er skapandi og gevur lutfalsliga nógvum fólki eina arbeiðsinntøku.

Í Vinnublaðnum í dag er grein um saltfiskavirkið Vaðhorn á Strondum, sum í fjør virkaði 6.500 tons av ráfiski, harav umleið 2.500 tons var frystur fiskur. Virkið hevur 80 fólki í starvi, og í fjør vóru lønarútgjald-ingarnar umleið 25 miljónir krónur. Hyggja

vit eftir, hvat líknandi ráfiskanøgdir skapa á øðrum saltfiskavirkjum og samanbera við løngjaldingar, er einki at ivast í, at mynstrið er afturvendandi.

HVAT ER AT GERA?

Seinnu árinu hevur nógv verið frammi í Føroyum um tilfeingisgjald og gjald fyr at sleppa at ala. Her skal líka sum gjaldast í fyrsta liði, t.v.s. skip, sum fiska makrel og sild, skulu gjalda eitt ávíst krónutal fyr tonsið, og alivinnan skal gjalda fyr at sleppa at ala.

Spurningurin er, um ikki alt hetta vendir øvut.

Vinnulivsmaður, sum Vinnublaðið hevur tosað við, heldur, at tað hevði verið nógv meira skapandi og eggjandi fyr føroyska framleiðsluvinnu, um gjaldið heldur lá í útflutningsliðnum.

– Tað hevði verið nógv betri, um einki tilfeingisgjald í fyrstu syfti var fyr hvørt tonsið, ei heldur fyr aliloyvini, men heldur, at tey feløg, sum flyta fisk og laks heilan og óvirkaðan av landinum, sluppu at goldið eitt ávíst krónutal. Tá høvdu feløginu sæð fyrirumir í heldur at brúkt pengarnar, sum annars verða goldnir í útflutningsliðnum, til at skapa vinnu á landi. Hetta hevði helst eisini í nógv størri mun komið samfelagnum

til góðar – við minni arbeiðsloysi og øktum arbeiði og skattainntøkum.

Vinnulivsmaðurin heldur, at tað soleiðis kundi ligið nógv meira eftir í samfelagnum, bæði í laksavinnuni og uppsjóvarvinnu, um gjaldið soleiðis lá í útflutningsliðnum.

– Vit høvdu heldur ikki komið at upplivað tað, sum vandi er fyr - at landskassin, tá tað fer at ganga verri í laksa-og uppsjóvarvinnuni, fer at standa og mangla nógvar miljónir, sum annars vórðu tiknar fyr loyvi og í tilfeingis-gjaldi í fyrsta liði.

RÆÐUR UM SAMFELAGIÐ

Vinnulivsmaðurin sær ikki tað skilagóða í landspolitiskt bert at hyggja eftir, hvussu væl nøkur fá feløg í laksa-og uppsjóvarvinnuni klára seg.

– Tað, sum ræður um, er, at føroyingar og Føroyar sum samfelag fáa sum mest burtur úr tilfeinginum – og ikki bert nøkur einstøk feløg og persónar. Tað kann ikki vera rætt, at tey feløg, sum flyta rávøruna óvirkaða av landinum, er tey, sum tjena mest og skapa minst í mun til alla ta rávøru, tey sita á. Her eru møguleikar at skapa óteljandi arbeiðspláss og eitt velduga stórt útflutningsvirði, leggur hann aftrat.